

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง โวหารในภาษาไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง คิดสร้างสรรค์ สู่งานเขียน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง โวหารในงานเขียน (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๖๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

โวหาร แปลว่า สำนวน ซึ่งเป็นถ้อยคำที่เรียบเรียง ที่มีความหมายไม่ตรงตามตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่

โวหารในภาษาไทย แบ่งออกเป็น ๕ แบบ คือ

๑. บรรยายโวหาร	หมายถึง	สำนวนที่อธิบายหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ โดยละเอียด
๒. พรรณาโวหาร	หมายถึง	สำนวนที่เขียนจนทำให้เห็นภาพ
๓. เทศนาโวหาร	หมายถึง	สำนวนที่เขียนเพื่อการสั่งสอน
๔. สาธกโวหาร	หมายถึง	สำนวนที่เขียนแสดงเพื่อการยกตัวอย่าง
๕. อุปมาโวหาร	หมายถึง	สำนวนที่เขียนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ

๑. บรรยายโวหาร

คือ การเขียนเล่าเรื่อง หรืออธิบายเรื่องราวต่างๆตามลำดับเหตุการณ์ เขียนตรงไปตรงมา กะทัดรัด ให้ความรู้ชัดเจนในเรื่องนั้น ๆ เรื่องที่นิยมเขียนโดยใช้บรรยายโวหาร ได้แก่ การเล่าเรื่อง ประสบการณ์ที่พบเห็น นิทาน นิยาย ประวัติบุคคลสำคัญ ตำนาน รายงาน บันทึกข่าว

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

พ่อเดินเข้าหากอไผ่ป่า เลือกตัดลำเท่าขามาสองปล้อง ทำเป็นกระบอ กัดเห็นดอกใหญ่ ไปล้างในลำห้วยจนสะอาด บรรจุลงในกระบอ กไม่ไผ่จนแน่น ไม่ต้องใส่น้ำ เต็มเกลือและเติมน้ำพริกกลงไปพอเหมาะ ก่อไฟเผากระบอ กไม้ไผ่นั้น ไม่นานนักเห็นก็ซบ้ำน้ำออกมาเดือดปุด ๆ

๒. พรรณาโวหาร

คือ การเขียนมุ่งให้ความแจ่มแจ้ง ละเอียดลออ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ซาบซึ้งเพลิดเพลินไปกับข้อความนั้น มุ่งให้ภาพ และอารมณ์ การเขียนพรรณาโวหารมักใช้การเล่นคำ เล่นเสียง และคำวิเศษณ์ ให้ภาพพจน์ เต็มไปด้วยสำนวนโวหารที่ไพเราะ อ่านได้รสชาติ

ตัวอย่างพรรณาโวหาร

วันเพ็ญพระจันทร์สีนวลจ้ำส่องแสงอยู่ในวงรัศมีสีขาว น้ำขึ้นเต็มฝั่งนิ่งไม่เคลื่อนไหว แต่เป็นเงาแวววาวเหมือนลาดเงินใบใหญ่ที่ซัดมัน ทางฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาตอนหนึ่งมีต้นลำพูต้นใหญ่”

๓. เทศนาโวหาร

คือ สำนวน/ข้อความที่ผู้เขียนมุ่งสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือจรรโลงใจผู้อ่านหรือปลุกใจ จูงใจให้ผู้อ่านคล้อยตาม

ตัวอย่างเทศนาโวหาร

ทำอะไรก็อย่าทำด้วยความอยากมี อยากเป็น อยากได้นั้นอยากได้นี้ เราควรทำตามหน้าที่ของเราให้สมบูรณ์ ให้เรียบร้อย ไม่ต้องมีความอยากจะได้ อยากจะเป็นก็ทำได้ ทำเพราะสำนึกในหน้าที่ มันเป็นเหตุให้กระตุ้นเตือนให้กระทำ เพราะความสำนึกว่าเราเกิดเพื่อหน้าที่ หรือคำพูดที่เคยพูดบ่อย ๆ ว่า “งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็นสุขขณะทำงาน”

๔. สาธกโวหาร

คือ สำนวน/ข้อความที่มุ่งให้ความชัดเจน โดยการยกตัวอย่างเพื่ออธิบายหรือสนับสนุนความคิดเห็นให้หนักแน่น น่าเชื่อถือ

ตัวอย่างสาธกโวหาร ตอน โยคีเทศนาทหารทัพลังกาและเมืองผลึก ในเรื่องพระอภัยมณี

คือรูปสกลันเสียงไม่เที่ยงแท้
ความตายหนึ่งฟังให้เห็นเป็นประธาน
ซึ่งบ้านเมืองเคื่องเข็ญถึงเช่นนี้
อันศีลห้าว่าอย่าทำให้จำตาย

ย่อมเฒ่าแก่เกิดโรคโศกสงสาร
หวังนิพพานพันทุกข์สนุกสบาย
เพราะโลกีย์ตัณหาพาฉิบหาย
จะตกอบายภูมิขุมนรก

๕. อุปมาโวหาร

คือ การเขียนเพื่อเปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง สิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบให้เกิดความชัดเจนด้านความหมาย ด้านภาพและเกิดอารมณ์ความรู้สึกมากยิ่งขึ้น อุปมาโวหารมักจะปรากฏพร้อมกับพรรณนาโวหารเสมอ ได้แก่

๑. เปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันสองสิ่ง มักมีคำว่า **เหมือน ดุจ คล้าย** เป็นตัวเชื่อม คำอุปมาอุปไมยให้สอดคล้องกัน เช่น

ดีใจเหมือนได้แก้ว

ความรู้ประดุจอาวุธ

๒. เปรียบเทียบโดยการโยงความคิดจากสิ่งหนึ่งไปยังสิ่งหนึ่ง เป็นการเปรียบเทียบโดยนัยต้องอาศัยการตีความประกอบ เช่น

ครูเปรียบเสมือนเรือจ้างที่นำทางศิษย์ถึงฝั่งฝัน

ชวานาเป็นกระดูกสันหลังของชาติ

๓. เปรียบเทียบโดยการซ้ำคำ เช่น

จะมารักเหากว่าผม จะมารักลมกว่าน้ำ จะมารักถ้ากว่าเรือน
จะมารักเดือนยิ่งกว่าตะวัน จะมารักตัวออกแต่ยิ่งกว่า

๔. เปรียบเทียบโดยการยกตัวอย่างประกอบ เช่น

พระราชา ๑ หญิง ๑ ไม่เลื้อย ๑ ย่อมรักผู้คนและสิ่งที่อยู่ใกล้ ๆ

๕. เปรียบความขัดแย้งหรือเปรียบสิ่งที่อยู่ตรงกันข้าม เช่น

น้ำกับไฟ
รักยาวให้ขุ่น รักสั้นให้ต่อ

๖. เปรียบเทียบโดยใช้ชื่อเทียบเคียง เช่น

ปากกามีอำนาจกว่าคมดาบ
จากเปลไปถึงหลุมฝังศพ

กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖